

H A B E R L E R

«ENERJİ ve PETROL SORUNUMUZ» KONULU SEMİNER YAPILDI

İstanbul Ticaret Odası tarafından düzenlenen «Enerji ve Petrol Sorunumuz» konulu seminer 26-27 Nisan 1979 günleri İstanbul Intercontinental Oteli'nde yapıldı. İki gün süren seminerde konuyla ilgili 11 bildiri sunuldu ve bir panel düzenlendi. Türkiye'nin enerji sorununa, doğal enerji kaynaklarının (özellikle petrolün) enerji gereksinimindeki rolüne ve bu kaynakların kullanılma şekillerine daha çok politik ve ekonomik açıdan yaklaşılacak seminerde, genellikle konuşmacılar, devletçe desteklenen özel girişim ve yabancı sermaye bu alanda etkili olmadıkça enerji darboğazının çok kısa süre içinde çıkmaya dönüşeceğini hararetle savundular.

İlk bildiri Devlet Planlama Teşkilatı eski müsteşarlarından Turgut Özal verdi. Türkiye'nin Enerji İhtiyacı adlı bildirisinde, enerjinin tanımı ve türleri konusunda kısa bir açıklama yapan konuşmacı, Türkiye'deki petrol rezervlerinin söylenenin çok altında olduğunu, buna karşın tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de petrolün yerini tutacak enerji kaynağının henüz bulunmadığını belirterek, daha uzun süre giderek artan miktarda petrol ithal etmemizin kaçınılmaz olduğunu vurguladı. Türkiye'nin enerji politikasını da eleştiren Özal, bu konuda özetle: «Petrol kanununun kabulünden itibaren (1954) ülkemizde, gerçekçi ve akılcı bir politika yerine bir slogan politikası uygulanmıştır. Bu durum 1960 larda giderek hızlanmış, devletleştirme politikası yabancı kuruluşlara ve özel teşebbüse imkan tanımamıştır. Sadece devlet eliyle bul-ışlet politikası sonunda bizi bugünkü çıkmaza getirmiştir. Sigara ve çelik üretim alanlarında olduğu gibi, devletleştirilen petrol ve kömür işletmelerinde üretim düşmüş buna karşılık personel artmış, bunların masrafı da devletten dolayısıyla halktan alınmıştır. Bunun hesabı sorulmalıdır.» dedi.

Prof. Dr. Ekrem Gökse Türkiye'nin Enerji Kaynakları : Petrol adlı bildiriyle seminere katıldı. Petrolün oluşumu, göçü ve kapanmasını basite indirgeyerek anlatan konuşmacı; bir ülkede petrol bulabilmek için sermayeye, teknolojik bilgiye ve teknik personele ihtiyaç olduğunu, bunlardan yalnız yeteri kadar teknik personelin hiç değilse sayı olarak yurdumuzda yetiştirilmiş olduğunu belirtti. Türkiye'nin jeolojik durumu nedeniyle petrol bulmanın güç olduğunu, İran ve Irak gibi kolayca bulunup çıkarılabilir ülkelerin yanında Türkiye'nin yabancı şirketlerce cazip

görülmediğini bu şirketlerin pekçoğunun 1960 larda ülkeyi terk ettiklerini de sözlerine ekledi. İyimser uzmanlarca yapılan araştırmalarda, ülkenin petrol potansiyelinin en çok 10,4 milyar ton, en az 691 milyon ton tahmin edildiğini ve 30 yıllık plan çerçevesinde bu petrolün çıkarılması için 1976 yılı fiyatlarıyla 490 milyar liralık yatırımın gerektiğini, kaydeden Gökse, bu yatırımın gerçekleşmesinin fantazi olduğunu, sınırlı parasal olanaklarının yanı sıra denizde petrol arama ve işletme konusunda hiç deneyimi olmayan TPAO'nun bu işi tek başına yapamayacağını, bu nedenle yabancı sermayenin hoşgörüsüyle karşılanmasını savundu. «1960 lardan sonra giderek artan aşırı milliyetçi ve aşırı solcu propaganda ve eylemlerin sonucu, devlet memurları, kapıcısından genel müdürüne kadar, tümüyle yabancı kökenli herşeye, özellikle yabancı sermayeye karşı şartlandırılmışlardır» diyerek konuşmasını sürdüren Gökse, «hükümetlerin uyguladıkları kararlı, fakat yabancı düşmanı petrol politikaları sonucu, bugün tüm kapıları ardına kadar açsanız dahi yabancı sermayenin petrol arama için tekrar geleceği şüphelidir.» iddiasıyla sözlerini tamamladı.

TKİ eski genel müdürlerinden Behzat Firuz Kömür konulu bildirisinde, Zonguldak ili sınırları içinde 1.450 milyon ton taşkömürü rezervi bulunduğunu, ancak 1982'den sonra bu bölgenin, ülkenin tüm istemini karşılayamayacağını belirtti. Bu nedenle yeni taşkömürü havzalarının aranmasının hızlandırılmasını, 6 milyar ton olarak bilinen linyitlerin hızla işletmeye alınmasını ve enerji savurganlığının önlenmesini önerdi.

Hidrolik enerji konusunda konuşan Prof. Dr. Kazım Geçen Türkiye'nin su kaynakları açısından Avrupa'da 3. sırayı almasına karşın (Norveç ve İsveç'ten sonra), halen, yıllık 100 milyar kilovatsaate ulaşan bu potansiyelin % 10'unundan yararlanılabileceğini ve 1991 yılına kadar % 50 sinin kullanılabileceğinin tahmin edildiğini söyledi. Bu potansiyelin akarsu havzalarına göre dağılışı ve yapım halindeki baraj ve HES'lerle ilgili teknik bilgi ve sayılar veren konuşmacı, Karakaya, Atatürk (Karababa) barajları gibi tesislerde kullanılacak dev türbin ve jeneratörlerin bir süre daha ülkemizde yapılamayacağını, fakat orta büyüklükteki türbin ve jeneratörlerin yapılmaması için hiçbir neden olmadığını, ayrıca personele ihtiyaç göstermeyen, otomatik çalışan mikrosantrallerin derhal kurulmasıyla büyük ferahlık meydana geleceğini

kaydetti ve «su, kömür, petrol ve tabii gazın ülke içerisindeki dağılışı ve nakledilme imkanları, enerji üretimindeki işletmenin getirdiği esneklik, enerji politikasında karma bir üretimi zorunlu kılmaktadır.» cümlesiyle sözlerini bitirdi.

Uluslararası Enerji Uzmanı Muammer Çetincelik Nükleer Enerji adlı bildirisinde, enerji bunalımına karşı dünya çapında önerilen çözüm yollarının arasında nükleer santrallerin kurulmasının geldiğini, buna karşın büyük bir enerji sıkıntısı içinde bulunan Türkiye'nin nükleer güç üretimi için yaptığı çalışmaların çok yetersiz olduğunu belirtti. 1990 yılının ülkemiz için kritik enerji yılı olacağını ve Akkuyu'da kurulması düşünülen santralin bir an önce gerçekleştirilmesini isteyen Çetincelik son günlerde ABD'deki Harrisburg santralinde meydana gelen kazanın nadiren vukubulan teknolojik bir işletme hatası olduğunu, bunun kimseyi ürkütmemesi gerektiğini söyleyerek, Türkiye'nin enerji darboğazını ancak nükleer santraller kurarak aşabileceğini iddia etti.

A.Ü. Ziraat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Güngör Yavuzcan seminere alışılmamış enerji kaynaklarına ilişkin bildiriyle katılarak güneş enerjisi, yel enerjisi, hidrojen enerjisi, jeotermal enerji, deniz enerjileri ve biyogaz enerjilerinin tanımlarını yaptı ve ticari amaçla kullanılmaları için yapılan çalışmaları anlattı. Özellikle hidrojen enerjisi üzerinde duran konuşmacı, «güneş ışınları etkisiyle suyun doğrudan doğruya hidrojen ve oksijen ayrılması, çevreyi kirletmeden yüksek değerli enerji taşıyıcılarını oluşturan bir yöntemdir. İnsanlığın enerji sorunlarını tam olarak çözmesi bu yöntemin sırrının çözülmesine bağlıdır» dedi.

Enerji kullanımında tercihler adlı bir bildiri sunan Mak. Müh. Fikret Gürel tercihlerin; savurganlığı önlemek, tasarrufu sağlamak, en fazla ekonomik değer sağlayacak işletmelere ağırlık vermek, kısıtlı ve pahalı olan yerine daha bol ve ucuz enerji şekillerine yönelmek olmak üzere dört grupta topladı. Bu tercihlerin gerçekleştirilebilmesi için devletle halk arasında görülen kopukluğun giderilmesi gerektiğini belirten Gürel, «Yeterince danışma ve beraber hareket etme olanaklarının bulunacağı bir Enerji Etüt ve İstişare teşkilatının kurulması, ilgili devlet kuruluşları ile tüccar ve sanayicilerin (mesela Odaları kanalıyla) beraber hareket edebilme imkanlarını kullanmak şarttır» dedi.

Seminerin ikinci gününde ilk bildiriye «Enerji Seçiminde Politik Kriterler» adı altında Sanayi eski Bakanlarından Mehmet Turgut verdi. Cumhuriyet devrinde izlenen enerji politikalarını özetleyerek sözlerine başlayan konuşmacı, 1954 yılında çıkartılan petrol yasasını «zamanının en iyi kanunu» olarak tanıttı. 1950-1960 yılları arasında izlenen enerji politikasının çok başarılı olduğunu söyleyen Turgut, buna karşın 1960-1978 arasında «akıl yerine anarşinin, ilim yerine ideolojinin ve ölçü yerine sloganın hakim olduğunu» hararetle savundu. Konuşmasını petrol kanununda yapılan değişiklikler sonucu yabancı şir-

ketlerin Türkiye'yi terkettiklerini söyleyen Turgut, ulusal şirketlerin gücü ve olanaklarıyla Türkiye'de istenilen düzeyde petrol bulmak olanaksızdır, bu nedenle petrol kanununu günün koşullarına göre yenilemek gerekir dedi.

Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanlarından Erhan Işıl da «Petrol Sanayinde Devletçi Görüş» başlıklı bildirisinde, özel ve çok uluslu şirketlerle petrolün kâr amacıyla kısa sürede sağıldığını kaydederek, petrol sanayinde devletin var olmasını doktriner bir yönü bulunmadığını, bunun kendini kanıtlamış, zorunluluğu kabul edilmiş bir gerçek olduğunu vurguladı. «Petrol sanayii, başka bir yol düşünülmesine yer bırakmayacak kadar önemli ve kamusal bir sanayi dahdır» diyen Işıl, Türkiye gibi ülkelerde tutulması gereken yolun, kamusal petrol örgütleriyle petrol sanayiine bütünleşik olarak girmekten ibaret olduğunu sözlerine ekledi.

Seminerin son bildirisini Türk Petrol ve Madeni Yağlar A.Ş. Yönetim Kurulu üyesi A. Aydın Bolak sundu. «Petrol Sanayinde Karma Ekonomi Görüşü» adlı bildirisinde, enerji ve özellikle petrol politikasına ilişkin meclis, kamuoyu ve basında yapılan tartışmalardan aldığı örneklerle yer veren Bolak, devletçilik anlayışının Türkiye'yi enerji çıkmazına sürüklediğini heyecanlı bir dille ifade etti. Kamu kuruluşlarının başarılı olmadığını iddia ederek «TPAO, MTA ile birlikte 30 senelik çalışmalarının sonunda ancak 1 milyon ton üretime ulaşabilmişlerdir» dedi. TPAO'nun özel girişim esaslarıyla çalışmaktan çıkarılarak bir devlet dairesi haline getirildiğini, bu nedenle petrol arayan mühendisler Ankara'da oturan arasındaki moral üstünlüğünün Ankara'da oturana geçtiğini de sözlerine ekledi. Aydın Bolak, «Enerjisinin sağlanması kendi elinden alınmış bir karma ekonomi yaşayamaz ve esasen hedef budur. Umarımki bu seminer Türk Özel Teşebbüsünün bu gerçeği anlamasına ve denge politikasının terk edilmemesini savunmasına yardımcı olur» diyerek konuşmasını bitirdi.

Seminer, «Enerji ve Petrol Bunalımından Kurtuluş» konulu panelle sona erdi. Prof. Dr. Memduh Yaşa'nın başkanlık ettiği panele katılan A. Aydın Bolak, Fikret Gürel, Erhan Işıl, Turgut Özal ve Mehmet Turgut, daha önce verdikleri bildirimlerindeki görüşlerini yinelediler.

İstanbul Ticaret Odası'nın düzenlediği «Enerji ve Petrol Sorunumuz» konulu seminerde amaç, görüştüğümüz birkaç özel girişimcinin açıkça ifade ettikleri gibi «devletin bu işi yapamadığı görüntüsünü yarıtarak, Petrol ve Maden Yasalarının özel girişime alabilirdiğince olanak sağlayacak şekilde değiştirilmesi ve kamulaştırılan kömür sahalarının eski işletmecilerine iadesi» konularında kamuoyu oluşturmaktı. Ve sanırız ilgililer bunu, gerek seminer sırasında, gerekse renkli olarak bastıkları Ticaret Gazetesi aracılığıyla büyük oranda en azından özel girişim kamuoyu açısından-başardılar.

Vedat YÜKSEL

Türkiye Jeoloji Kurumu : Yönetim Kurulu üyelerinden İsmail Özkaya ve Oğuz Ertürk görevden ayrılmışlardır. Yerlerine Cemal Göncüoğlu ve İsmail Terlemez göreve başladılar.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı : 25.11.1979 da kurulan S. Demirel hükümetinde, Türkiye Jeoloji Kurumunun 1968-1969 yıllarında başkanlığını yapan Dr. Jeolog Esat Kırathoğlu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olarak görev aldı.

Ege Üniversitesi : Yerbilimleri Fakültesi Dekanlığına Prof. Dr. O. Özcan Dora seçildi.

Fakültede kurulan bölümlerle ilgili tartışmalar sürüyor.

Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü'nün deniz araştırmaları gemisi deneme çalışmalarına Marmara Denizi'nde başladı. Bu çalışmalara tanınmış Federal Alman Okyanusbilimci Degen's'de katılıyor. Gemiye K.Piri Reis adı verildi.

Bilur Yağması Sürüyor : Geçtiğimiz yıl Ege'deki kuvarların yağmalanmasıyla dikkatleri çeken bilur yağması yavaşlamadan sürüyor. Kuvars yağması sürerken KB Anadolu'daki Bortozu yatakları üzerinde tekel kurmuş bir özel madencinin bu kez çok miktarda değerli Uleksit Bilurunu Federal Almanya'ya kaçırıldığı bildiriliyor. Bunun yanında Keban Vanadinit Mağarası soygunundan sonra geçtiğimiz yıl Kop Dağından çok miktarda Kemereit'in yurt dışına kaçırıldığı haber veriliyor. MTA Bölge Müdürüğü ve Ege Üniversitesi Yerbilimleri Fakültesi'nin kuvars yağmasını nönüne geçme yolundaki çabaları sürüyor.

HÜTE : TKİ-HÜTE büyük işinin ikinci aşamasına geçilip geçilmeyeceği Aralık'da belli olacak. Birinci aşamada yoğun eleştirilerden ötürü umduğunca kazanamayan HÜTE yoğun bir propaganda çalışmasına girdi. MTA'nın kömür kestiği sondajların 50 m denli yakınında ya da kömürlü galerilerin üstünde yaptığı sondajlarla yeni yataklar bulduğunu kamuoyuna yaymaya çalışan HÜTE abartmalı rezerv rakamlarıyla büyük vurguna zemin hazırlamaya çalışıyor.

Bu anlaşma konusunda açılan davada Danıştay konusunun Sayıştay'ı ilgilendirdiğini belirterek görevsizlik kararı verdi. Vurgunu önlemek ve Üniversite'nin sermayeye karşı özerkliğini korumak için yerbilimcilerin karşı koymasından başka güvenilecek yer kalmadı.

Bu arada HÜTE'nin 1977 yılından bu yana çeşitli ruhsatlar alarak çoktan özel girişimcilğe başladığı bildirilmekte. Sayısının 50 dolayında olduğu bildirilen ruhsatlarda başyeri zeolitler alıyor.

Arama Yatırımları : Dünya Bankası'nın bir araştırmasına göre sosyalist ülkeler dışında 1970-73 yıl-

ları arasındaki toplam maden arama yatırımlarının yüzde 80'den çoğu dört kapitalist ülkede yapıldı: Avustralya, Kanada, Güney Afrika, Birleşik Devletler. Bununla birlikte pekçok madenin bilinen en büyük rezervleri geri kalmış ülkelerde bulunuyor. Örneğin boksitin yüzde 76'sı, bakırın 66 ve nikelin yüzde 70'i. Ulusallaştırma korkusunun ağırlıklı nedeni olduğu bu yatırım kayması maden fiyatlarının artması ve geri kalmış ülkelerin kaynak sorununu ortaya çıkarıyor.

Batı Sibirya Petrolü : Sovyetler Birliği'nin Batı Sibirya Havzasında bulunan dev petrol yatakları büyük umutlar sunuyor. 3 400 000 km karelik bir alanı kaplayan havza tek başına ABD'nin tüm havzalarının yarısına eşit. Ural dağları ile Orta Sibirya Platosu arasındaki havzanın yarısı Arktik çizgisinin kuzeyinde kalıyor. Sovyetler Birliği'nden Lenin ödüllü Jeolog Sevgei Gushchev'e göre rezervleri hesaplamak şimdilik olanaksız. Gushchev'e göre 2000 yılından sonra dünya üygarlığı Sibirya'nın bu yataklarına bağlı olacak. Petrol alanının yüzde 80'i bataklık. Hektar başına 120 kg sıvı sinek düşüyor. Bu zor koşullarda çalışan yerbilimciler şimdilik günde 630000 ton petrol ve 240 milyon metreküp gaz üretiyorlar. Her türlü işlemin helikopterler yardımıyla yapıldığı bu dev alanda şimdi Paleozoyik petrolüne ulaşılmaya çalışılıyor.

Bilinen en eski balık taşı : Kuzeydoğu Wyoming'de bugüne dek bilinen en eski balık taşı bulundu. 510 milyon yıl önceye yaş verilen Anatolepis 6-7 cm boyunda ve yüzgeçsiz.

Dünya Jeoloji Haritası : Dünya Jeoloji Haritası Komisyonu (CGMW) nun geçen yıl Paris'te yapılan toplantısında 49 ülkeden 125 delege bölgesel konulu haritalar ve CGMW'nun dünya çapındaki projeleri olan Dünya Jeoloji Atlası (1:10 000 000) ve Dünya Tektonik Haritası (1:15 000 000) konularını görüştü.

Yerbilim Verileri : Geçtiğimiz yıl Londra'da yapılan uluslararası bir toplantıda Yerbilimlerinde Veri İletişimi sorunları tartışıldı. Veri'nin «özgül bir çalışma ya da etkinlik sonucu üretilmiş ya da kullanılmış bulunan en küçük bölünemeyen bilgi birimi» olarak tanımlandığı toplantıda yerbilim yazınında henüz uluslararası düzeyde bir bibliyografik denetim bulunmadığı vurgulandı. Özet, dizin ve kaynakça hazırlanması gibi ikincil hizmetler dil ve ülke gruplarına göre ve işbirliğinden yoksun olarak bölünmüş durumda. Bu alanda uluslararası işbirliği gereksiniliyor.

1982-Uluslararası Bilim Yılı : Uluslararası Bilimsel Birlikler Konseyi (ICSU), UNESCO ile işbirliğiyle 1982'yi Uluslararası Bilim Yılı olarak kutlamaya hazırlanıyor. Bu girişimle kamuoyu ve karara vericileri temel bilimsel araştırmaların toplumsal ve ekonomik önemi üzerinde uyarmak amaçlanıyor.

Hamit Nafiz Pamir Ödüllendirildi : Birkaç yıl önce yitirdiğimiz ilk yerbilimcilerimizden Ord. Prof. Dr. Hamit Nafiz Pamir TBTA tarafından hizmet ödülü ile ödüllendirildi.

Dinazorların Yokoluşu : Amerikan Jeofizik Birliği'nin 60. yıllık toplantısında sunulan verilere göre Kretase sonunda belirli fauna ve floranın yokoluşu bir süpernova ile açıklanabilecek. Bu doğruysa söz konusu dönemin tortullarından platin, iridyum, osmiyum ve plutonyum 224'ün normal düzeyinin üzerinde bulunması beklenebilir. Nitelikli araştırmalar iridyumda 25 katlık bir artış gösteriyor.

Soufrier Püskürdü : 1902 yılındaki püskürmesi 1600 kişinin ölümüne neden olan Karayibler'deki Soufrier Volkanında geçtiğimiz Nisan ayı ortalarında şiddetli püskürmeler yer aldı. Büyük kül bulutları ve piroklastik çığlar 1700 kişinin evlerinden ayrılmasına neden oldu. Püskürmelerin sürdüğünü bildiriliyor.

Stratigrafi Klavuzu : IUGS'nin bir alt komisyonca hazırlanan ve İ.E. Altınlı'nın çevirisi ile Türkçe'de de yayınlanan Uluslararası Stratigrafi Klavuzu en çok satılan kitap oldu. Kitap bugüne dek yedi dile çevrildi.

AGID Taşındı : Uluslararası Gelişme Yolunda Yerbilimciler Birliği-AGID'in merkezi Kanada'dan Venezuela'ya taşındı. 90 ülkeden 1300'ün üzerinde üyesi bulunan örgüt özellikle gelişme yolundaki ülkelere yerbilim hizmetlerinin sağlanmasını amaçlıyor. AGID bu yıl IUGS'e de üye oldu.

Petrolün Kökeni : Nisan ayında toplanan ve 8000 delegenin katıldığı AAPG/SEPM 1979 yılı toplantısında E. C. Copelin'in sunduğu bir bildiriye göre petrol oluşumu daha çökeltme aşamasında başlıyor. Bu hidrokarbonların ana kaynağı üstteki fitoplanktonlarca zengin su kütlesi olarak görülüyor. J.T. Parrish'in sunduğu bir bildiri de sıvı hidrokarbonların kökeni denizel tortullarla çökelen fitoplanktonlara bağlanıyor. Petrolün olası kökeni olarak kerojenin olgunlaşmasını kabul etmenin jeolojik kanıtlara uymadığı belirtiliyor.

Dev Bulgular : Dünyada 1967-77 arasında 280 dev petrol ve gaz alanı bulundu. Dev petrol alanları 100 milyon varil ya da daha çok petrol, dev gaz alanları da 1 Tof gaz kapsayan alanlar olarak kabul ediliyor. Söz konusu 280 alanda 120 milyar 661 petrol ve 900 Tof gaz saptandı.

MTA'da Yönetim : MTA Enstitüsü Genel Direktörü ve bazı yöneticileri değişti. Prof. Dr. Nezihi Canitez'in ayrılmasından sonra Erol İmre Genel Direktör oldu. Genel Direktör yardımcısı Esen Arpat da görevinden ayrıldı. Aynı bazı orta yönetim oranlarında da değişiklikler oldu. 4 ay görevde kalan Erol İmre 7.12.1979'da görevden alındı ve yerine Sıtkı Sancar Genel Direktör olarak atandı.

Çin : Dev Madenci : Dünyanın üçüncü büyük ve en kalabalık ülkesi Çin Halk Cumhuriyeti madencilik bakımından aranmamış sayılıyor. 1:400 000 000 ölçekli ilk jeoloji ve jeoteknik haritası 1976'da yayınlanabildi. Kurtuluş sırasında, 1949'da yalnızca 200 jeolog çalışıyordu.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin maden zenginlikleri tam olarak bilinmiyor. Dev porfiri bakır yatakları henüz araştırılmamış. Dünyanın en büyük porfiri bakır değirmenleri ABD'den Floor Mining and Metal, Inc. tarafından kurulacak. Geniş alanlara yayılan düşük tenörlü bakır-nikel yatakları üstüne de herhangi bir rapor yok. Japon ve İngiliz girişimiyle işletmelerin çağdaştırılması girişimleri var.

Dünya tungsten rezervlerinin yüzde 50'si Çin'de yer alıyor. Çin dünyanın en büyük petrol şeyli üreticisi, kömür üretiminde de dördüncü. Demir üretimi ve çelik endüstrisinin geliştirilmesi için üç büyük ABD tekeli çalışıyor.

Yaygın boksit yataklarının geliştirilmesi için de Alaminum Company of America ile ilişki kurulmuş durumda.

Arama ve geliştirme sondajları çok yavaş. Çin'de elmas sondaj yok.

Molibden, altın, elmas vb doğal kaynaklardaki arama ve işletmelerin çağdaştırılması girişimlerinin çok uluslu tekellerle birlikte yapılması ÇÇHC'nin ekonomisini nasıl etkileyecek?

Vanadyum : Vanadyum gri ya da beyaz, gevrek, çok değerli, metalik bir element. Yapısal dayanıklılığı, alkaliler, sülfürik asit, hidroklorik asit ve tuzlu suya karşı direnci yüksek. Demir alaşımlarında ve alüminyumla birlikte kullanılıyor. Kapitalist dünyada en büyük üretici Güney Afrika. Daha sonra ABD ve Finlandiya geliyor.

Toplam dünya üretim sığası 1977'de 28000 tondu, görünür tüketimse 18.300 ton. 1978'de boru hattı yapımının artması ve vanadyumun, az bulunan ve pahalı molibdenin yerine kullanılmasyla tüketimde artışa görüldü. Kapitalist dünyanın bilinen rezervleri 2.450.000 ton. Ayrıca Sovyetler Birliği'nin rezervi de 7.250.000 ton.

Maden Fiyatları : Maden fiyatlarında başlayan yükselişin sürmesi bekleniyor. Kurşun dışında fiyatlar yükselmekte, Kalay dışında yükselmenin sürmesi bekleniyor.

1979 yılı için metal sunu ve istem kestirmeleri şöyle: (ton)

	Sunu	İstem
Alüminyum	12.600.000	12.650.000
Bakır	7.150.000	7.450.000

yeryuvarı ve insan Mayıs 1979 61

Altın	60.763.000	60.763.000
Kurşun	3.750.000	3.800.000
Nikel	535.000	550.000
Platin	2.795.000	2.830.000
Gümüş	430.000.000	465.000.000
Kalay	184.000	187.000
Çinko	4.800.000	4.700.000

Şili : Anakonda Şili'ye dönüyor. Allende yönetimin-
ce ulusallaştırılan Anaconda Company Pelam-
bres bakır-molibden yatağını satın aldı. Ana-
konda daha önce de üç bakır yatağını işletmek-
te idi. Şirket Şili'deki bakır işletmeciliğinden
umutlu. İşletme masrafları başka bakır üretici-
si ülkeler kıyasla daha düşük (!). Anakonda bu
ülkede bakır yatırımı yapan üçüncü ABD şir-
keti oluyor.

Nijerya'da Ulusallaştırma : Nijerya hükümeti BP'nin
ülkedeki petrol yatırımlarını ulusallaştırdı.

Alüminyum 1983 : Alüminyum dünya kapasitesinin
önümüzdeki beş yıl içinde yüzde 29,3 artarak
1983'te 20.297.000 tona yükseleceği hesaplanıyor.

Büyük üretim artışlarının Güney Afrika, Afri-
ka ve Avustralya'da yeralması bekleniyor.

Petrol Çalışmaları : Dünyada 1979 yılı içinde 6063
petrol kuyusu delinmesi bekleniyor. Bu sayı 1978
yılına göre yüzde 4 daha çok. Bu kuyulardan
70'i Türkiye'de delinecek. ABD, Kanada, SSCB,
Çin ve öteki sosyalist ülkeler bu sayıyı dışın-
da, ABD'deki sondaj sayısının 52288 olması
bekleniyor. Kanada ise 7100 kuyu delegecek.

Sovyetlerde Petrol : ABD yayınlarına göre ılıman ge-
çen kıştan sonra bastırılan su baskınları Sovyet-
ler Birliği'ndeki petrol üretiminin resmi hedef-
lerin gerisinde kalmasına neden oldu. 1979'un
ilk beş ayında ham petrol üretimi bir önceki
yıla göre % 2,6 arttı. Gaz üretim artışı ise % 9.
Geçen yılın aynı dönemindeki artış hızıysa % 4,7
idi. Sovyet kaynakları ise iyimser görünüyor.
1974 yılında dünyanın en büyük petrol üreticisi
olan SSCB bu durumunu koruyor. 1976-78 yıllar-
ında 130 yeni yatak geliştirildi ve 15.000 kuyu
üretime sokuldu. 1979'da Sovyet Petrol üretimi
21.6 milyon ton artarak 593 milyon tona ulaş-
cak.